

Postpozicinių vietininkų sistema Chylinskio Naujojo Testamento vertime

GINA KAVALIŪNAITĖ

Lietuvių kalbos institutas

The article deals with the structure of the system of local cases in Old Lithuanian as reflected in Chylinskis' translation of the New Testament. It is argued that the traditional descriptions of the Lithuanian system of local cases should be revised in several important respects. As shown in earlier publications, inessive and adessive are not opposed in terms of case meaning, their distribution depending on the categorial properties of the noun phrase (animacy and individuation). The subsystem of lative cases shows no opposition between an internal (illative) and an external (allative) case either. It is only the illative that is marked in this respect; the allative is actually a general lative case, unmarked with regard to the opposition 'internal : external'. The system of local cases is thus, in fact, ternary: it consists of one locative case with two varieties (inessive for inanimates and adessive for animates) and two lative cases, one of which is additionally marked as illative.

Straipsnyje tēsiamas Chylinskio kalbos vietininkų vartojimo tyrimas, kurio pirmieji rezultatai paskelbti ankstesnėse publikacijose (Kavaliūnaitė 2001, 2002). Visų pirma buvo ištirtas inesyvo ir adesyvo vartojimas (Kavaliūnaitė 2001). Tyrimas patvirtino Zigmą Zinkevičiaus (1982) ir Wojciecho Smoczyńskiego (2001) spėjimus dėl adesyvo sąsajos su gyvumo kategorija ir buvo patikslintas šios sąsajos pobūdis. Minėtame straipsnyje buvo parodyta, kad adesyas ir inesyas vartojami pagal Silversmeno suformuluotą gyvumo hierarchiją, šių linksnių santykį nusako semantinių pozymiu lemia papildomoji distribucija. Vélesnėje publikacijoje (Kavaliūnaitė 2002) aptartas liatyvinių linksnių – iliatyvo ir aliatyvo – vartojimas. Nustatyta, kad ir liatyvinių linksnių sistemoje gyvumas taip pat turi tam tikros reikšmės, tačiau aliatyvas turi funkcijų, kurios nėra tiesiogiai susijusios su gyvumu. Šiame straipsnyje tikslinamos anksčiau suformuluotos išvados ir formuluojami bendrieji vietininkų sistemos struktūros bruožai.

Kaip anksčiau nustatyta, inesyvo ir adesyvo vartojimą lemia vardažodžio arba jo įvardinio pakaito pozicija gyvumo hierarchijoje. Negyvus daiktus (vietas ir pan.) reiškiantys daiktavardžiai turi tik inesyvo formą, o adesyvo formą – išimtinai tik gyvas būtybes reiškiantys daiktavardžiai ar kiti gyvumo hierarchijoje aukštą vietą užimančios vardažodžiai (plačiau apie tai ir gyvumo hierarchiją plg. Kavaliūnaitė 2001). Kadangi linksnio formą vartojimą salygoja vardažodžio kategorinės savybės, tai linksnio semantikos priešpriešos tarp šių linksnio formų nėra. Kyla klausimas, ar panašūs veiksnių lemia ir atitinkamų liatyvinių linksnių – iliatyvo bei aliatyvo – vartojimą. Iš

pirmo žvilgsnio atrodo, kad sąsajos su gyvumu esama: vartojami tik gyvumo požymio neturinčių vardžių iliatyvai. Toliau pateikiama statistinių duomenų, rodančių iliatyvo ir iliatyvo išsidėstymą. Kad galima būtų jį palyginti su inesyvo ir adesyvo pasiskirstymu, visų pirma iš ankstesnio straipsnio pakartojama lentelė, rodanti, kaip adeivas susijęs su kalbos dalimis ir jų subkategorijomis (plg. Kavaliūnaitė 2001: 99):

1 LENTELĖ. CHNT ADESYVO VARTOJIMO DAŽNUMAS PAGAL KALBOS DALIS IR JŲ SUBKATEGORIJAS

Kategorija	Paliudytos formos
Pirmojo asmens įvardžių adesvai	vns. <i>manimp</i> (44x), dgs. <i>musimp</i> (21x)
Antrojo asmens įvardžių adesvai	<i>tavimp</i> (21x), dgs. <i>jusimp</i> (59x)
Sangrąžinio įvardžio adesvai	<i>savimpi</i> (61x)
Tikrinių vardų adesvai	<i>Kristusiep</i> (65x), <i>Viešpatiep</i> (55x), <i>Jézusiep</i> (47x), <i>Diewiep</i> (44x), <i>Téviep</i> (11x), <i>Sunumpi</i> (4x), <i>Simoniep</i> (4x) etc., iš viso 177 tikrinių vardų adesvai
Parodomujų ir trečiojo asmens įvardžių adesvai	<i>jampi</i> , <i>tampi</i> , <i>kitampi</i> (90x)
Santykinių įvardžių adesvai	<i>kuriampi</i> , <i>kampi</i> (23x)
Asmenų pavadinimų adesvai	<i>žmogumpi</i> (8x)
Būdvardžių adesvai	<i>gyvampi</i> (1x), <i>tikrampi</i> (1x), <i>išmintingampi</i> (1x)
Gyvų būtybių (ne žmonių) ir negyvų daiktų pavadinimų adesvai	nėra
Iš viso	507

Kalbant apie inesyvo formos priklausomybę nuo vardžių kategorinių savybių, svarbu pabrėžti, kad CHNT vertime beveik nevartojami gyvumo hierarchijoje aukštą vietą užimančių kalbos dalių inesvai, nėra nė vieno 1 ir 2 asmens įvardžių, gyvumo hierarchijoje užimančių aukščiausią vietą, vienaskaitos inesyvo. Iš keleto tūkstančių CHNT esančių inesvų tiktais 17 yra gyvų būtybių pavadinimai, 14 iš jų yra daugiskai-

tos inesyvai, užimantys žemą vietą individualumo hierarchijos skalėje (apie šiuos išimtinius atvejus plačiau žr. Kavaliūnaitė 2001: 101–103). Nėra nė vieno asmenvardžio, įvardžių *aš*, *tu*, leksemų *Dievas*, *Tėvas*, *Jėzus*, *Kristus* ir pan. inesyvo.

2 LENTELĖ. CHNT INESYVO VARTOJIMAS PAGAL KALBOS DALIS IR JŪ SUBKATEGORIJAS

Kategorija	Paliudytos formos	Iš viso
Negyvų daiktų pavadinimų inesyvai	1234x vns., 383x dgs.	1617x
Parodomujų ir trečiojo asmens įvardžių inesyvai	<i>aname</i> (45x vns., 27x dgs.), <i>jame</i> (1x), 216x <i>joj</i> (7x), <i>jose</i> (28x), <i>tame</i> (77x), <i>tose</i> (22x), <i>šiame</i> (6x), <i>šiose</i> (1x), <i>tokiame</i> (2x)	
Vietovardžių inesyvai	142x	142x
Apibendrinamujų įvardžių inesyvai	<i>cielame</i> (9x), <i>kožname</i> (5x), <i>kožnoje</i> (3x), <i>niekame</i> (1x), <i>tūlame</i> (2x vns., 2x dgs.), <i>visoj</i> (26x), <i>visose</i> (41x), <i>visokiamē</i> (25x)	114x
Klausiamujų santykinių įvardžių inesyvai	<i>katroj</i> (6x), <i>kitame</i> (1x), <i>kitoj</i> (3x), <i>kokiamē</i> (3x), <i>kokioj</i> (2x), <i>kuriame</i> (38x), <i>kurioje</i> (19x), <i>nekuriame</i> (2x vns., 2x dgs.)	76x
Būdvardžių inesyvai	47x vns., 20x dgs.	67x
Skaitvardžių inesyvai	52x	52x
Gyvų būtybių pavadinimų inesyvai	1x vns., 15x dgs.	16x
Dalyvių inesyvai	11x	11x
Pabrėžiamojo įvardžio inesyvas	<i>pačiame</i> (1x)	1x
1 ir 2 asmens įvardžių inesyvai	nėra	
Iš viso		2312

3 ir 4 lentelėse pakartosime atitinkamai sugrupuotus duomenis, iliustruojančius iliatyvo ir aliatyvo vartojimą (Kavaliūnaitė 2002: 84–86):

3 LENTELĖ. CHNT ILIATYVO VARTOJIMAS PAGAL KALBOS DALIS IR JŲ SUB-KATEGORIJAS

Kategorija	Paliudytos formos	Iš viso
Negyvų daiktų pavadinimų iliatyvai	611x	611x
Tikrinių vardų (vietvardžių) iliatyvai	212x	212x
Būdvardžių iliatyvai	22x	22x
Parodomujų įvardžių ir 3-iojo asmens asmeninių įvardžių iliatyvai	<i>jan</i> (9x), <i>juosna</i> (3x), <i>anan</i> (1x), <i>šian</i> (1x), <i>tokian</i> 1x	15x
Skaitvardžių iliatyvai	11x	11x
Klausiamujų ir santykinių įvardžių iliatyvai	<i>kurian</i> (5x), <i>kuriosna</i> (1x), <i>katrian</i> (2x), <i>katriosna</i> (1x)	9x
Neapibrėžiamujų įvardžių iliatyvai	<i>kitan</i> (4x), <i>nekurion</i> (1x), <i>nekuriosne</i> (1x), <i>cielon</i> (1x)	7x
Dalyvių iliatyvai	2x	2x
Savybinių įvardžių iliatyvai	<i>savon</i> (1x)	1x
Asmenų pavadinimų iliatyvai	<i>žmogun</i> (1x)	1x
Gyvų būtybių (ne asmenų) pavadinimų iliatyvai	nėra	–
Sangrąžinių įvardžių ir 1-ojo bei 2-ojo asmens asmeninių įvardžių iliatyvai	nėra	–
Iš viso		891x

4 LENTELĖ: CHNT ALIATYVO VARTOJIMAS PAGAL KALBOS DALIS IR JŪ SUB-KATEGORIJAS

Kategorija	Paliudytos formos	Iš viso
Parodomujų įvardžių ir 3-iojo asmens asmeninių įvardžių aliatyvai	<i>jop</i> (344x), <i>josp</i> (33x), <i>jump</i> (305x), <i>anop</i> (11x), <i>top</i> (23x), <i>tosp</i> (2x), <i>tump</i> (16x), <i>topgi</i> (1x), <i>tokiop</i> (1x)	736x
Negyvų daiktų pavadinimų aliatyvai	327x	327x
Tikrinių vardų (asmenvardžių) aliatyvai	235x	235x
Asmenų pavadinimų aliatyvai	164x	164x
2-ojo asmens asmeninių įvardžių aliatyvai	<i>tavesp</i> (20x), <i>jūsump</i> (99x)	119x
Sangrąžinio įvardžio aliatyvai	<i>savesp</i> (57x)	57x
1-ojo asmens asmeninių įvardžių aliatyvai	<i>manesp</i> (40x), <i>mūsump</i> (7x)	47x
Neapibrėžiamiųjų įvardžių aliatyvai	<i>kitop</i> (9x), <i>kitump</i> (14x), <i>visop</i> (2x), <i>visump</i> (7x), <i>cielop</i> (2x), <i>nekuriosp</i> (2x), <i>nekurump</i> (2x), <i>niekop</i> (3x)	41x
Būdvardžių aliatyvai	37x	37x
Santykinių įvardžių aliatyvai	<i>kuriop</i> (12x), <i>kuriump</i> (2x), <i>kop</i> (8x), <i>katrop</i> (2x)	24x
Dalyvių aliatyvai	16x	16x
Skaitvardžių aliatyvai	10x	10x
Savybinių įvardžių aliatyvai	<i>savump</i> (1x), <i>saviškiump</i> (1x), <i>tavump</i> (1x)	3x
Gyvų būtybių (ne asmenų) pavadinimų aliatyvai	2x	2x
Iš viso		1818x

Šie duomenys iš dalies atitinka tuos, kurie buvo gauti lyginant adesyvo ir inesyvo vartojimą. Gyvumo hierarchijoje aukštą poziciją užimančių 1 ir 2 asmens asmeninių įvardžių iliatyvai nepaliudyti. Gyvas būtybes reiškiančių daiktavardžių iliatyvai irgi nepaliudyti: čia pastebėta tik viena išimtis – iliatyvas *žmogun* (apie jį žr. Kavaliūnaitė 2002: 95). Antra vertus, krinta į akis vienas ryškus skirtumas: palyginti didelis negyvų daiktų pavadinimų (*inanimata*) iliatyvų skaičius (327). Kaip matyti iš 1 lentelės, tokiu daiktavardžių adesyvai nepaliudyti. Ką reiškia šis skirtumas, bus aptariama šiaime straipsnyje toliau.

Iš lentelių matyti, kad vidaus ir pašalio vietininkų pasiskirstymui gyvumo kategorija turi reikšmės. Tai, kad gyvas būtybes reiškiantys daiktavardžiai (*animata*) iliatyvo neturi, rodo, jog iliatyvo, panašiai kaip ir inesyvo, vartojimas siejasi su vardžių požymiu [–gyvas]. Kadangi adesyas susijęs su žymėjimu [+ gyvas], lauktume, kad ir iliatyvas būtų panašiai žymėtas. Tačiau iliatyvui toks apribojimas nebūdingas. Vadinasi, galima tikėtis atvejų, kai vienas daiktavardis turės ir iliatyvo, ir iliatyvo formas. Iš tikrujų tokį atvejų yra nemažai. CHNT tekste paliudytos tokios formos:

garbén ir *garbèsp*:

LK 9,26	CHNT	ateyσ <i>garben</i> ſawo, ir (<i>garben</i>) Tewa, ir βwentu Anjelu
	StB	wanneer hy komen fal <i>in fijne heerlickheyt</i> / ende [<i>in de heerlickheyt</i>] des Vaders / ende der heylige Engelen
	GDB	gdy przydzie w <i>chwale</i> ſwey / y w Ojcowſkiey / y świętych Anjołów
JN 11,4	CHNT	liga n'est <i>smertieſp</i> , bet <i>garbeſp</i> Diewo
	StB	Deſe kranckheyt en is niet tot der doot / maer ter heerlickheyt Godts
	GDB	Tá chorobá nie jeſt ná śmierć / ále dla chwały Božey

karalystén ir *karalystèſp*:

LK 18,24	CHNT	Kaypo nepigiey tie kuriey turi tutuſ ieýσ <i>Karalisten</i> Diewo
	StB	Hoe ſwaerlick fullen de gene die goet hebben <i>in het Koninckrijcke</i> Godts ingaen
	GDB	Iákož trudno či co májä pieniadže / wnida do kroleſtwá Božego
APD 1,3	CHNT	ir bekaľba → kaľb<ed>amaσ ape dayktuſ prigulinciuſ → kurie
	StB	pryguli <i>karalysteſp</i> Diewo
	GDB	ende sprekende van de dingen / die <i>het Koninckrijcke</i> Godts aengaen
		y mowiąc o kroleſtwie Božym

medžian ir *medžiop*:

ROM 11, 24	CHNT	Jeygu neσ tujen [...] efi [...] prieß prygimima <i>giaran aliwoσ Medžian</i> ifodyntaσ:
	StB	Want indien ghy [...] ɔjſt [...] tegen nature <i>in den goeden olifboom</i> inge-entet

	GDB	Abowiem jeſliſty [...] pržećwko przyrodzeniu jeſteś wβcžepie-ny <i>w dobrą oliwę</i>
LK 17, 6	CHNT	tarytumbite <i>top figoſ-lauka medžiop</i> : Jſiſaknik, ir ifiſodynk Marioſe, ó paklaufitu juſu
	STB	ghy foudet <i>tegen dejen moerbeſieboom</i> leggen / Wort ontwortelt / ende in de 3ee geplant : ende hy foude u gehoorfaem 3ijn
	GDB	á ržeklibyſcie <i>temu držewu leſney figi</i> : Wyrwi ſię 3 korženia/ á wſadž ſię w moržu; uſlucháloby was
<i>prapultin</i> ir <i>prapultiesp</i> :		
LK 8,31	CHNT	Praſe tada ghi kad nelieptu jemſ eyt <i>prapultryn</i>
	STB	Ende fy baden hem / dat hy haer niet gebieden en soude <i>in den afgront</i> henen te varen
	GDB	Tedy go proſili / áby im nie rožkážował z támtad odejſć <i>w pržepáſć</i>
HEBR 10,39	CHNT	Bet meſjen neſme iß tu kurie atſitraukia <i>prapultiesp</i> , bet iß tu kurie tyki <i>užtureimop</i> žywata
	STB	Maer wy en 3ijn niet van de gene / die haer ontrecken <i>ten verderve</i> / maer van de gene die gelooven <i>tot behoudinge</i> der ziele
	GDB	Lecž my nie jeſteſmy 3 tych ktoržy ſię 3chraniája ku 3ginieniu: ále 3 tych ktoržy wierža ku požykániu duſe
<i>žyatana</i> ir <i>žyatosp</i> :		
1JN 3,14	CHNT	Zynom jog perejom iß ſmertieſ <i>žyatana</i> , jog milim brolus
	STB	Wy weten / dat wy overgegaen 3ijn uyt de doot <i>in het leven</i> / dewijle wy de broeders lief hebben
	GDB	My wiemy žeſmy prženieſieni 3 ſmierci do žywotá / iż miłujemy brácia
2KOR 2,16	CHNT	Tiemuſ tieſa kwapu Smertieſ ſmertieſp, bet aniemuſ kwapu žywato, <i>žyatop</i>
	STB	Den defen wel eenen reuck des doots ter doot; maer genen eenen reuck des levens <i>ten leven</i>
	GDB	Tymči wonnoſcia ſmierci ná ſmierć / ále onym wonnoſcia žywotá <i>ku žywotowi</i>
Yra atvejų, kai pasirinkimas bent jau iš pirmo žvilgsnio atrodo priklausomas nuo to, ar daiktavardis žymi gyvą būtybę ar negyvą daiktą. Toks pavyzdys yra žodis <i>bažnyčia</i> , kuris gali reikšti arba pastatą, arba tikinčiųjų bendruomenę. Kai turimas omenyje pastatas, vartojamas iliatyvas, o kai šiuo žodžiu kreipiamasi į tikinčiuosius – aliatyvas:		
APD 13,14	CHNT	ir ataję <i>Bažniczion</i> Subatoſ diena, ſedoſ
	STB	ende gegaen 3ijnde <i>in de Synagoge</i> op den dagh des Sabbaths / ſaten fy neder

	GDB	á wþedþy do boþnice w dþieñ Sobotni / uþiedli
APR 3,6	CHNT	Kaø turi ausiø, teklauso, kã dwasia kalba <i>Bažnicziump</i>
	STB	Die ooren heeft / die hoore wat de Geeft tot de gemeenten segt
	GDB	Kto ma uþy niechaj słucha / co Duch mowi ȝborom

Tačiau šiuo atveju negalima teigti, kad priešprieša tarp iliatyvo ir aliatyvo remiasi tik gyvumu arba negyvumu. Sunku nustatyti, kokie veiksniai lemia linksnio pasirinkimą frazėje *kalba bažnyčiump*. Konstrukcijos su veiksmažodžiu *kalbēti*, t. y. kalbējimo pre-dikatai, bent jau prototipiniais atvejais suponuoja adresato gyvumą, todėl jų reikšmei būdinga tam tikra krypties (kalbējimo akto nukreipimo į adresatą) ir adresato gyvumo požymiai samplaika; todėl nelengva nustatyti, būtent kuris veiksnyi lemia aliatyvo vartojimą.

Taigi norint redukuoti diferencinių požymiai skaičių ir nustatyti „minimaliąją porą“, pagal kurią būtų galima nustatyti linksnio pasirinkimo kriterijų, visų pirma reikia ištirti bent jau keletą pavyzdžių, kuriuose negyvus daiktus reiškiančių vardaždžių aliatyvai vartojami su grynais judėjimo veiksmažodžiais (vengiant krypties reikšmės samplaikos su gyvumu, būdingos, pvz., kalbējimo predikatams).

Siekiant ištirti aliatyvo ir iliatyvo funkcinį santykį, buvo išrinkti keli dažniau vartojami erdvės reikšmės daiktavardžiai. Aptarsime daiktavardžių *grabas* ir *eldija* pavyzdžių. 10 kartų pavartotas šio žodžio aliatyvas *grabop*, o 8 kartus iliatyvas *graban*. Visi iliatyvai, išskyrus vieną atvejį¹, atitinka olandiškas konstrukcijas su prielinksniu *in*, ir jie žymi situacijas, kai mirusiojo (dažniausiai Jézaus) kūnas dedamas į kapą, arba mokiniai jeina į Jézaus kapą, esantį oloje. Abiem atvejais aišku, kad judėjimo galinis taškas yra kapo viduje:

MK 6,29	CHNT	atajo ir ateme jo kuna, ir izdejo <i>graban</i>
	STB	gingen sy ende namen fijn doot lichaem wech / ende leydden dat <i>in een graf</i>
	GDB	przybli y wþieli �i�o jego / y po�yli je w grobie
JN 20,6	CHNT	Simonaø tada Petraø atajo ir ejo paþkuy ghi, ir iejo <i>graban</i>
	STB	Simon Petrus dan quam ende volghde hem / ende gingh <i>in het graf</i>
	GDB	Przybedł te� y Symon Piotr idac ȝá nim / y wþedł w grob

Aliatyvo vartojimo atvejai atitinka olandiškas konstrukcijas su prielinksniais *naar* ir *tot*. Čia aprašomas situacijos, kai mokiniai nuvyksta į tą vietą, kur yra Jézaus kapas. Tokią lokalizaciją galima būtų laikyti aliatyvine (pašalio), t. y., kai galinis taškas yra vieta prie kapo:

MK 16,2	CHNT	atajo �abey �kfty <i>grabop</i> � kad �, u�tekieju� fauley
---------	------	--

¹ APD 8,2: nune e Stefona (podraug) *graban* (CHNT), droegen Stefanus te samen [*ten grave*] (STB), Y *pogr ebli S c epan * (GDB).

STB	quamen sy tot het graf / als de fonne opgingh
GDB	przybły do grobu gdy weßło floncę

Keliais sakiniaiškai toliau aprašoma, kaip į kapo vietą atėjė mokiniai jeina į patį kapą:

MK 16,5	CHNT	Jr ieję <i>graban</i> , ißwido jauniki, sedinti po deßyney (ßaliy)
	STB	Ende in het graf ingegaen zijnde / sagen sy een jongelingh / sitende ter rechter
	GDB	Y wßedþy w grob / ujržály młodžieńca siedzącego ná práwicy

Šie pavyzdžiai neprieštarauja prielaidai, kad iliatyvas reiškia kryptį, kai galinis judėjimo taškas yra objekto viduje, o iliatyvas reiškia vietą prie objekto kaip galinį judėjimo tašką. Tačiau reikia atkreipti dėmesį, kad tokia reikšmė neturi atitinkmens statinių vietininkų sistemoje, nes adesyvas neturi buvimo prie objekto reikšmės. Šis faktas literatūroje jau pastebėtas (Gelumbeckaitė 2002:120), ji patvirtina ir Chylinskio duomenys. Atitinkamą reikšmę Chylinskio kalboje perteikia prielinksnis *pas* su galininku²:

JN 20,11	CHNT	Ó Maria stowejo ore and → <i>paσ graba</i> werkdama, kad tada werkie, paſilękie <i>graban</i>
	STB	Ende Maria stont buyten by <i>het graf</i> / wenende. Als sy dan weende / buckte fy in <i>het graf</i>
	GDB	ALE Márya stała u grobu ná dworze płacząc. A gdy płakaliá / náchyliliá się w grob
LK 24,22	CHNT	Batayg ir nekurioσ Moterißkieσ → Moteriσ iß muſu, izgandÿno muσ, kurioσ anksty rýta meta <i>paσ graba buwo</i>
	STB	Maer oock sommige vrouwen uyt ons / hebben ons ontſtelt / die vroegh in den morgenſtont <i>aen het graf</i> geweeft ȝijnen
	GDB	Lecž y niewiastý niektore ȝ náþych przeſtrábyły nas / ktore rániucžko były u grobu

² Prielinksnis *pas* CHNT iš viso pavartotas 41 kartą: 26 kartus su gyvumo požymio neturinčiais daiktavaržiais (*inanimata*), o 15 kartų su asmenis reiškiančiais daiktavardžiais (*animata*) arba jų įvardiniaiškai pakaitais. Kai prielinksnis *pas* pavartotas su asmenis pavadinimu, jo reikšmė turbūt buvo artima adesyvo reikšmei, nes randame: *idand hume → ume byrdieσ at filiku Wießpatiep → pas Wießpati* CHNT (APD 11,23); *met een voornemen des herten by den Heere souden blijven* (STB); *w przedsiewięciu serca trwali przy Panu* (GDB). Šiaip adesyvus *Wießpatiep* beveik visada atliepia konstrukcijos *in den Heere* 'én xučiow', plg. *kalbedami draſey Wießpatiep* CHNT (APD 14,3), *vrymoediglick sprekende in den Heere* (STB), *befpiecžnie mowiąc w Panu* (GDB); *gijate wienok Diewuy CHriſtusiep Ježuſiep Wießpatiep muſu* CHNT (ROM 6,11), *maer Gode levende ȝij in Christo Jesu / onſen Heere* (STB), *álezcie ȝywymi Bogu w CHriſtusie IEžuſie PAnu náþym* (GDB) ir pan. Tarp adesyvo iš prielinksnių junginio su *pas* tam tikru skirtumų, be abejo, būta; adesyvas vartojamas, kai kalbama apie apsigyvenimą kieno nors namuose, toks atspalvis pastebimas ir 2 KOR 5,8: *gieydžiame → welijame giwent iß → nog kuna, ó giwent Wießpatiep* (CHNT), *hebben meer behagen om uyt het lichaem uyt te woonen / ende by den Heere in te woonen* (STB), *wolemy ráczejewyńsc ȝ ciálá / á iść ná mießkánie do Paná* (GDB). Atrodo, kad Chylinskis „(apsi)gyvenimą kieno nors namuose“ kaip inesvy variantą skyrė nuo atstiktinio, laikino „buvimo prie (šalia) ko“ – pastarają reikšmę perteikia konstrukcija su prielinksniu *pas*.

Jeigu nėra statinio linksnio, reiškiančio „buvimą prie ko nors“, tai nėra ir pagrindo manyti, kad aliatyvas, be krypties reikšmės, dar turėtų žymeti „buvimą prie ko nors“ kaip galinį judėjimo tašką. Daug įtikimesnė prielaida, kad aliatyvas žymi vietą kaip judėjimo tikslą. Ši vieta yra apibūdinama pagal tam tikrą atskaitos objektą (*reference object*), bet linksnis netikslinga, ar galinis judėjimo taškas yra šio objekto viduje, ar ne. Panašią reikšmę perteikia ir olandiško originalo prielinksnis *naer (tot)*, panašiai vokiečių *nach, zu*, anglų *to* ir *pan*.

Tokią interpretaciją patvirtina ir formų *eldijosp*, *eldijon* vartojimas. Čia skaičių santi-kis yra kitoks nei *graban*, *grabop*: Žodžio *eldija* aliatyvas pavartotas 19 kartų³, o alia-tyvas tik du kartus (JN 6,19 ir APD 20,13). Iš pavyzdžių matyti, kad dauguma aliatyvo vartojo atvejų yra susiję su priešdėlį *i-* turinčiais veiksmažodžiais. Iliatyvą *eldijon* Chylinckio NT prisijungia veiksmažodžiai *jeiti* (12 atvejų), *ižengti* (2 atvejai), *jiimti* (1 atvejis). Tokių pat judėjimų su galiniu tašku objekto viduje atspindi olandiško origina-lo prielinksnis *in*. Kur olandiškame tekste pavartota *naer*, vienu atveju pavartotas aliatyvas:

APD 20,13	CHNT	Bet meſjen nuejē pirm <i>eldyoſp</i> , lāydemec Asfon
	StB	Maer wy / voor uyt <i>na het ſchip</i> gegaen ſijnde, voeren af
	GdB	naar Affon My pr̄zybedþy wpr̄zod do okr̄etu / puściliſmy ſię do Affonu

Šiuo atveju iš viso sakinio aiškėja, kad Pauliaus bendražygiai ne tik pasiekia vietą, kur yra jų laivas, bet ir išlipa į jį, norėdami plaukti toliau. Toks ir buvo judėjimo tikslas, tačiau objekto ribų peržengimas (išlipimas į laivą) nėra išreiškstas. Tačiau kitoje vietoje, kur olandų originale yra prielinksnis *naer*, pavartotas iliatyvas:

APD 20,38	CHNT	ir nulydejo ghi <i>eldyon</i>
	StB	ende fy geleydden hem <i>na het ſchip</i>
	GdB	Y prowadžili go do okr̄etu

Ši kartą atsižvelgta ir į paskutinį judėjimo etapą, išlipimą į laivą. Atrodo, kad liat-yvinių linksnių sistema leido Chylinckui tokiais atvejais kaip judėjimo tikslą varto-ти arba apibendrintą liatyvinį linksnį, nurodantį atskaitos objektą, arba inesyvinį linksnį, kaip judėjimo tikslą nurodantį tašką atskaitos objekto viduje. Savo pasi-rinkimą jis galėjo paremti olandiškame tekste pavartotu prielinksniu, bet taip darė ne visur. Taigi visiškos priklausomybės nuo olandiškame tekste esančios konstruk-cijos nėra. Tiesiog buvo panašios olandiškos konstrukcijos su *naer* ir lietuviško alia-tovo reikšmės.

³ Iš tikruju 20 kartų, bet vienu atveju (JN 6,16) turbūt per klaidą, nes originale yra *na zee* ‘prie jūros’: Mokityney jo nuejō *eldyon* (CHNT); *gingen fijne discipelen af na de zee* (StB); ūtapiili ucžniowie jego *do moržá* (GdB). Nors JN 6,17 iliatyvas vartoamas verčiant konstrukciją su prielinksniu *in*: Jr iej̄ *eldyon* (CHNT); *Ende in het ſchip* gegaen ſijnde (StB); A wſtapiwþy w lōd̄ (GdB).

Kai vieta apibūdinama ne pagal atskaitos objektą, o tiesiog vartojamas abstraktesnės reikšmės daiktavardis *vieta*, „buvimo viduje“ ir „buvimo prie ko“ priešprieša turėtų būti neutralizuota. Vis dėlto Chylinskio tekste paliudytos formos *vieton* ir *vietosp*: pirmoji forma pabrėžia tikslą pasiekimą, o pastaroji – tik kryptį (nežinia, ar tikslas bus pasiektas):

MK 14,32	CHNT	Atajo tada <i>wieton</i> kurioσ wardaσ buwo → wadynamon Gethlemane
	STB	Ende sy quamen <i>in een plaeſte</i> / welcker name was Gethsemane
	GDB	Y Przybli ná <i>miejſce</i> ktore ȝwano Getsemáne
	G	καὶ ἔρχονται εἰς χωρίον οὗ τὸ ὄνομα Γεθσημανί
FILIP 3,14	CHNT	ó siekdamoσ to kaσ ira prieß, wiju → begu <i>pažymetosp wietosp užlažynimop</i> paßaukima Diewo
	STB	ende streckende my tot het gene dat voren is / jage ick na het wit / tot den prijs der roeping Gods
	GDB	á do tego sīę co przede mną jest spießäc / bieżę do kresu ku żaładowi powołania onego Bożego
	G	τοῖς δὲ ἐμπροσθεν ἐπεκτεινόμενος, κατὰ σκοπὸν διώκω εἰς τὸ βραβεῖον τῆς ἁνω κλήσεως τοῦ θεοῦ

CHNT gausiai vartojamos konstrukcijos su abstrakčiųjų daiktavardžių iliatyvais bei iliatyvais tik nežymiai tegalėtų pakeisti arba papildyti apibréžimus, gautus tiriant konstrukcijas su konkretčiais daiktavardžiais. Jeigu teisinga laikysime prielaidą, kad iliatyvas žymi vietą kaip buvimo tikslą, kai galutinis taškas nenurodytas, galėtume nesunkiai paaiškinti, kodėl toks gausus abstrakčiųjų daiktavardžių iliatyvų būrys. Tikslø reikšme nepasakoma, ar tikslas buvo pasiektas iki galio, ar prie jo tik priartėta, pvz.:

1TES 4,7	CHNT	Nepaßaukie neσ muσ Diewaσ <i>neczyʃtatoʃp</i> , bet <i>βwentibeʃp</i>
	STB	Want God en heeft ons niet geroopen <i>tot onreynigheyt</i> / maer tot <i>heylichmakinge</i>
	GDB	Bo nas nie powołał Bog ku <i>nieczyʃtości</i> / ále ku poświęceniu
HEBR 6,11	CHNT	Bet gieydžiame idand kožnaσ iβ juſu tagi pacia rupeſti paroditu <i>tobułop nuſitykrynimop</i> nodiejoσ, iki gali
	STB	Maer wy begeeren / dat een yegelick van u defelwe neerstigheyt bewijſe / tot de volle verfekterheyt der hope / tot den eynde toe
	GDB	A żądamy/ áby káždy ȝ was toż ftáranie pokázował / ku nábyciu ȝupełney nádžieje áž do końca
2TES 3,5	CHNT	Bet wießpatoσ teredo byrdioσ juſu <i>meyleʃp</i> diewo, ir <i>kantribeʃp</i> CHristuſo
	STB	Doch de Heere rechte uwe herten <i>tot de liefde</i> Godts / ende <i>tot de lijdtſaemheyt</i> Christi

GdB	A PAN niech správuje sercá wáše <i>ku milošći Božey / y ku cierpliwemu čjekawaniu Chrystuſá</i>
2KOR 9,11	ChNT Jdand butumbite bagoteyſ wifame <i>wifokioſp gieribefp → gie-radeiſteſp</i> , kurię → kurię per muſ daro dekudaryma <i>diewop</i>
STB	Dat ghy in alles rijck wordet <i>tot alle goetdadigheyt / welcke door</i>
GdB	ons werckt danckegginge <i>tot Godt</i> A Byſcie 3 káždey miáry byli ubogáciens <i>ku wbelkiey proftoſći / ktora správuje przež nas / aby džíekki Bogu čjynione były</i>

Apibendrintai galima pasakyti, kad iliatyvas žymi perkélimą į naują, kitokią būklę, o iliatyvas – tikslą, kuris gali būti pasiektas arba ir ne. Toks apibūdinimas atitinka tą pačią schemą, kuri buvo pateikta aprašant konstrukcijas su konkrečiaisiais daiktavardžiais. Pasirinkti vieną arba kitą interpretaciją (ir atitinkamai – vieną arba kitą linksnį) kiekvienu konkrečiu atveju Chylinskiui padėjo olandiškas tekstas, kuriame buvo vartojami prielinksniai *in* (perteikiamas iliatyvu) arba *tot* (perteikiamas iliatyvu). Graikiškas originalas paprastai visais atvejais turi tą patį prielinksnį εἰς, kuris negalėjo duoti Chylinskiui pagrindo rinktis iš dviejų linksnių. Vienos arba kitos interpretacijos pasirinkimas dažnai atsispindi dar prie veiksmažodžio pridėtame priešdėlyje, pvz., priešdėlis *i-* yra natūraliai susijęs su iliatyvu:

MT 25,21	CHNT Jeyk <i>linxmiben</i> Wießpatieſ tawo
STB	Gaet <i>in de vreughde</i> uwes heren
GDB	wnidž do rádości páná twego
G	είσελθε εἰς τὴν χαρὰν τοῦ κυρίου
1TIM 6,9	CHNT Bet tie kurie nori but bagotejſ, impola <i>pagundyniman</i> → ing pagundynima ir (ing) ↗ ing ↳ [paſt[us]]
STB	Doch die rijck willen worden / vallen <i>in verſoeckinge</i> / ende [in] den strick
GDB	Bo ktoržy chča bogátymi bydž / wpadájā <i>w pokuſenie</i> / y w sídlo
G	οἱ δὲ βουλόμενοι πλουτεῖν ἐμπίπτουσιν εἰς πειρασμόν

Tokie iliatyvai gali būti laikomi veiksmažodžių reikalaujamais: juos prisijungia perkélimą į kitą būklę reiškiantys veiksmažodžiai (neatsitiktinai turintys priešdėlius *i-*, *at-*). Abstrakčių daiktavardžių iliatyvai paprastai veiksmažodžių nereikalaujami⁴, o eina tiksls aplinkybėmis:

⁴ Yra, be abejos, atvejų, kai iliatyvas gali būti laikomas veiksmažodžio reikalaujamu, pvz., su veiksmažodžiais, turinčiais priešdėli *pri-*, pvz., LK 9,62: Zednaſ kurſey *prydeſt* rąka fawo *jungop* (CHNT); Niemant die fine hant *aen den ploegh flaeſt* (STB); Žaden ktoryby *przyložyl* rekę swoję *do plugá* (GDB).

EF 1,14	CHNT StB GDB G	Kuri ira žadotku teywanistės → teyawynistės muſu, <i>igitop iþ<pirkimop> → atpirkimop</i> and βloweſ jo garbeſ Die het onderpant is van onſe erfeniffe / tot de verkregene verlossinge / tot prijs ſijner heerlickheyt Ktory jeſt žádátkiem džiedžjictwá nábego / ná wykupienie nábytey właſnoſci / ku chwale ſławy jego ő eſtan ἀρραβών τῆς κληρονομίας ἡμῶν, εἰς ἀπολύτρωσιν τῆς περιποίηſεως, εἰς ἔπαινον τῆς δοξῆς αὐτοῦ
1 Pt 1,22	CHNT StB GDB G	Apczyſtyjē tada duþiaſ juſu [...] neweydamayniþkoſp broliþkoſp meyleſp Hebbende [dan] uwe zielen gereynight [...] tot ongeveynſde broederliche liefde Ponieważeſcie duþe wáſe oczyſcili [...] ku nieobłudney bráterſkiey miloſci τὰς ψυχὰς ὑμῶν ἡγνικότες [...] εἰς φιλαδελφίαν ἀνυπόκριτον

Ši abstraktesnė tikslo reikšmė atitinka konkretiųjų daiktavardžių atveju konstatuotą krypties reikšmę, o perkėlimo į naują būklę – įsiveržimo į objekto vidų reikšmę.

Iliatyvo ir aliatyvo priešpriešą galima suformuluoti taip: abu linksniai žymi kryptį, tačiau iliatyvas turi papildomą semą – jis dar žymi objekto ribų peržengimą ir įsiveržimą į objekto vidų. Aliatyvas žymi objektą kaip krypties (slinkties) tiksľą, tačiau netikslina, ar objekto ribos bus peržengtos ir galutinis judėjimo taškas bus objekto viduje, ar ne. Palyginus su ligšoliniais iliatyvo ir aliatyvo funkcijų apibrėžimais, šis apibūdinimas skiriasi žymėtumo požiūriu⁵. Ligšoliniai apibrėžimai iliatyvo ir aliatyvo priešpriešą nusakydavo kaip simetrišką (ekvipotentinę): judėjimo galinis taškas yra objekto viduje (iliatyvas) arba ne viduje (aliatyvas) (plg. Zinkevičius 1980: 254–261; Range 1995: 96–102). Iš tikrujų aliatyvas šiuo atžvilgiu yra nežymėtas. Skirtingai nei iliatyvas, kuris vienareikšmiškai rodo galinį tašką esant objekto viduje, aliatyvas tokios informacijos neduoda. Galinis judėjimo taškas dažnai būna prie objekto, bet tai néra aliatyvo reikšmés požymis. Tipologiskai toks semantinis santykis tarp liatyvinių linksnių yra visai iprastas reiškinys. Geras pavyzdis yra anglų prielinksniai *to* ir *into*: pirmasis nurodo objektą kaip judėjimo tiksľą, ir šis požymis įjeina ir į prielinksnio *into* reikšmę; tai atspindi faktas, kad pats prielinksnis *to* kaip sudedamoji dalis įjeina į prielinksnj *in-to*. Pastarasis yra žymėtasis priešpriešos narys, nes jis prie bendros prielinksnio *to* reikšmés prideda dar prielinksnio *in* iliatyvinę reikšmę.

Dabar galime patikslinti iliatyvo ir aliatyvo santykį su gyvumu. Šiuo atveju, skirtingai nei buvo nustatytą tiriant inesyvo ir adesyvo vartojimą, gyvumas esminės reikšmės linksnių diferencijavimui neturi. Žymėtojo iliatyvo atveju linksnio semantika, matyt, yra prastai suderinama su gyvumu, veikiausiai dėl to, kad linksnio reikšmė – judėjimas, kurio galinis taškas yra kokio nors erdvinio objekto viduje – gyvoms būty-

⁵ I žymėtumo skirtumą atkreipia dėmesį tik Hamp (1997).

bėms paprastai netaikoma (nors dabartinėse tarmėse visai įmanomas metaforiškas pasakymas *kitan žmogun neilisi*). Tačiau tiesioginės sąsajos nebuvimą rodo tai, kad vartojamas gyvumo požymio neturinčių daiktavardžių aliatyvas. Aliatyvo reikšmė su gyvumo hierarchija nesusijusi.

Turint visa tai omenyje, galima teigti, kad statinių ir dinaminių vietininkų santykis yra asimetriškas. Kaip nustatyta ankstesniame straipsnyje, inesyvo ir adesivo prieš-prieša remiasi gyvumu, o ne žymimo erdvino santykio atžvilgiu. Taigi pasirinkimas priklauso nuo vardažodžio kategorinių savybių. Jeigu taip, tai inesyvas ir adesivas iš esmės nėra skirtingi linksniai. Tai patvirtina ir grynae morfologiniai faktai. Kaip minėta literatūroje, inesyvas ir adesivas gali būti vartojami viename daiktavardiniame junginyje, pvz., iš dviejų žodžių, kurių sintaksinis ryšys (pvz., būdvardžio su daiktavardžiu) reikalauja derinimo, vienas gali turėti inesyvo, o antras – adesivo formą. Tokie atvejai paliudyti Daukšos Postilėje:

nē regi Dwarios s. žmōgup atgimdītame DP 255³⁵⁻³⁶
žmoneše bediewiūsempr ir neyftikumūsempr DP 44⁵²⁻⁵³
 (Pavyzdžiai cituojami pagal: Palionis 1967: 170)

Vietų, kur adesivas ir inesyvas vartojami vienoje' vardaždinėje frazėje, galima rasti ir Chylinskio kalboje:

EF 4,6	CHNT	Wieno Diewa ^o ir Tewa ^o wifū, kursey ira and wi ^o , ir per wi ^o , ir juſimp wiſoſe
StB		Een God ende Vader van allen / Die daar is boven allen/ ende door allen/ ende in u allen
GDB		Ieden Bog y Ociec wþyftkich / ktory jeſt náde wþyftko / y po wþyftkich / y we wþyftkich was

Tai reiškia, kad inesyvas ir adesivas yra vieno linksnio variantai. Adesivas yra inesyvo variantas, būdingas gyvumo požymj turintiems vardažodžiams. Formaliai žiūrint, adesivo rodiklis kaip sudedamąjį dalį apima ir inesyvo rodiklį, ir derinimo tikslams pakanka, kad vardažodis būtų žymėtas abiem variantams bendru inesyvo rodikliu. Tokiu būdu susidaro daiktavardiniai junginai, kurių tik vienas narys turi visam junginiui priskirto linksnio rodiklį. Toks linksnio žymėjimo tipas, visai įprastas agliutinacine kalbose, lietuvių kalbai šiaip nėra būdingas. Postpoziciniai vietininkai papras-tai vartojami kaip visi linksniai – jais būna žymėti visi vardažodinio junginio nariai (pvz.: *anon eldyon CHNT JN 6,22; top kanop CHNT Mk 11,23; neweydamayniþkoþp broliþkoþp meilqþp CHNT 1PETR 1,22; tump ȝmoniump CHNT APD 28,26 ir pan.*). Todėl tie atvejai, kai adesivo antrasis rodiklis -*p(i)* pasirodo esąs fakultatyvus ir derinimo reikalavimus patenkina inesyvo vartojimas šalia adesivo, tikrai yra reikšmingi ir liudija ypatingą inesyvo ir adesivo artimumą.

Iliatyvo ir aliatyvo santykis yra visai kitoks. Jie, be jokios abejonių, yra skirtingi linksniai. Linksnio semantikos požiūriu jie sudaro aiškią priešpriešą. Todėl vienas vardažodis gali turėti abi linksnio formas, iliatyvą ir aliatyvą, ir tarp jų yra semantinė

priešprieša, kurią galima priskirti būtent patiemis linksniam, nes ji nesiremia vardžodžių kategorinėmis savybėmis.

Priminkime ankstesniame straipsnyje (Kavaliūnaitė 2001: 104) cituotą Wojciecho Smoczyńskiego apibrėžimą (Smoczyński 2001: 215):

„Obserwuje się współwystępowanie (I) illatiwu z lokatiwem oraz (II) allatiwu z adessiwem, a to w zależności od znaczenia tematu: przy nieżywotnych n[azwach] miejscowości – (I), przy żywotnych (zwł. osobowych) i przy nazwach osób – (II). Nie ma natomiast takiego tematu, do którego tworzyłyby się zarówno loc[ativus] i ill[ativus], jak ade[ssivus] i all[ativus]. Realnie mamy więc do czynienia z dwiema izofunkcyjnymi parami form o dystrybucji komplementarnej, która jest regulowana semantyką rzeczownika“.

Pirmai šio teiginio dalis dėl inesyvo ir adesyvo yra visiškai teisinga, tačiau antrosios – dėl iliatyvo ir aliatyvo – Chylinskio kalbos duomenys nepatvirtina. Ar Smoczyńskiego apibendrinimas dėl iliatyvo ir aliatyvo vartojimo gali būti taikomas kitų senųjų raštų kalbai arba toms lietuvių kalbos tarmėms, kuriose dar esama postpozicinių vietininkų liekanų, šiame straipsnyje nesiimama spręsti.

Atsižvelgiant į šio ir ankstesnių straipsnių (Kavaliūnaitė 2001, 2002) duomenis, Chylinskio NT vertime vartojamą postpozicinių vietininkų sistemą galima apibūdinti taip: funkciniu požiūriu ši sistema iš esmės yra trinarė, t. y. ji susidea iš trijų funkciškai (linksnio semantikos atžvilgiu) diferencijuotų linksnų. Vienas, statinis, turi du vardžodžio kategorinių savybių sąlygojamus variantus – inesyvą (gyvumo požymio neturintiems vardžodžiams) ir adesyvą (gyvumo požymij turintiems vardžodžiams). Pagal požymį „statiškas : dinamiškas“ (arba „vieta : kryptis“) jam galima priešinti du linksnius: iliatyvą, kuris be bendros krypties reikšmės turi dar „išsiveržimo į objekto vidų“ reikšmę, ir aliatyvą, kuris turi tik bendrą krypties reikšmę, be papildomo „išorinės lokalizacijos“ (lokalizacijos prie objekto) semos. Ši linksnį būtų tiksliau vadinti „liatyvu“ negu „aliatyvu“. Schematiškai CHNT vartojamą postpozicinių vietininkų sistemą galima pavaizduoti taip:

1 SCHEMA. VIETININKŲ SISTEMA CHYLINSKIO KALBOJE

VIETOS REIKŠMĖ

ADESYVAS (gyvumo požymiu žymėtos

kalbos dalys)

INESYVAS (gyvumo požymiu nežymėtos
kalbos dalys)

KRYPTIES REIKŠMĖ

ALIATYVAS
(galinis taškas
nepatikslintas)

ILIATYVAS
(galinis taškas
yra objekto
viduje)

Kaip matyti, funkcinės analizės rezultatai skiriasi nuo to vietininkų sistemos struktūros vaizdo, kurį būtų galima susidaryti morfologinius požymius mechaniskai perkeliant į semantinį lygmenį. Iš pažūros postpozicinių vietininkų sistema yra keturinė ir simetriška. Ji remiasi dvielem požymiais: priešinami esamieji ir einamieji linksniai, o pagal kitą požymį skiriama vidaus ir pašalio vietininkai. Iš tikrujų pastarosios semantinės priešpriešos Chylinskio kalboje nėra. Išorinės lokalizacijos („buvo prie koks nors objekto“) reikšmė yra neesminė, arba jos išvis gali nebūti.

SANTRUMPOS

CHNT – Czesław KUDZINOWSKI, Jan OTREBSKI, red., *Biblia litewska Chylińskiego. Nowy Testament 2*, Tekst, Poznań: Zakład Narodowy im. Ossolińskich, 1958.

G – NESTLE-ALAND, Hrsg., *Novum Testamentum Graece*, 27. Aufl., Stuttgart: Deutsche Bibelgesellschaft, 1975.

GDB – *Biblia święta, Tho iest, Księgi Starego y Nowego Przymierza z Zydowskiego y Greckiego Języká ná Polski pilnie i wierne przetłumaczone [...]J.* [Dantzig], 1632.

STB – *Biblia, Dat Is De gantsche H. Schrifture, vervattende alle de Canonijcke Boecken des Ouden en des Nieuwen Testaments. Door laft der Hoogh-Mog: Heren Staten Generael van de Vereenighde Nederlanden [...] Uyt de Oorspronkelijke talen in onfe Nederlandtsche tale getrouwelijck over-gezet [...] ende Door gemeene ordre der Nederlandsche Kercken verbeteret van Druckfauten en Misstellingen die in den Eersten Druck gevonden worden.* T'Amsteldam, Gedruckt bij de Weduze wijlen Paulus Aertsz van Ravesteijn [...] Anno 1657.

ŽENKLAI

[...]	kupiūra
zmog[us]	atstatyta abreviatūra
→	keista į
↑	taisymo pradžia
↙ išbraukta ↘	išbraukta

LITERATŪRA

- GELUMBECKAITĖ, J. 2002: *Linksnių ir prielinksnių konstrukcijų sintaksė Jono Bretkūno Biblijos Evangelijoje pagal Luką*, Vilnius: Lietuvių kalbos instituto leidykla. (*Opera Linguistica Lithuanica*, 1.)
- HAMP, E. P. 1997: The in- and ad-forms of case in XVI and XVIII c. Baltic. *Baltistica* 32 (1), 40.
- KAVALIŪNAITĖ, G. 2001: Adesyvas Chylinskio Naujojo Testamento vertime. *Acta Linguistica Lithuanica* 45, 93–111.
- KAVALIŪNAITĖ, G. 2002 [2003]: Die postpositionalen Lokalkasus in Chylinskis' Übersetzung des Neuen Testaments. *Linguistica Baltica* 10, 81–97.
- KUDZINOWSKI, Cz. 1964: *Biblia Litewska Chylińskiego. Nowy Testament 3*, Indeks, Poznań: Państwowe Wydawnictwo Naukowe.
- LAIGONAITĖ, A. 1957: Pašalio vietininkai dabartinėje kalboje. Lemchenas, Ch., red., *Kai kurie lietuvių kalbos gramatikos klausimai*, Vilnius: Valstybinė politinės ir mokslinės literatūros leidykla, 21–39.
- PALIONIS, J. 1967: *Lietuvių literatūrinė kalba XVI–XVII a.*, Vilnius: Mintis.
- RANGE, J.-D. 1995: Allativ und Adessiv in altlitauischen Texten des 16. Jahrhunderts. *Linguistica Baltica* 4, 96–102.
- SMOCZYŃSKI, W. 2001: Przypadki lokalne języków bałtyckich. Id., *Język litewski w perspektywie porównawczej*, Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, 214–216.

- ZINKEVIČIUS, Z. 1980: *Lietuvių kalbos istorinė gramatika*, Vilnius: Mokslo.
- ZINKEVIČIUS, Z. 1982: Lietuvių kalbos postpoziciniai vietininkai. *Baltistica* 18 (1), 21–38.

Gina Kavaliūnaitė
Lietuvių kalbos institutas
P. Vileišio g. 5, 10308 Vilnius, Lietuva
gina.kavaliunaite@lki.lt

Gauta 2003 10 04